

mRNA to ła cuchowa cz steczka, która przenosi informację o budowie danego białka (po jej przepisaniu z DNA na RNA w procesie transkrypcji) do rybosomów, które wykorzystują ją do syntezy tego białka, czyli translacji. Na jednym z końców łaucha mRNA, tzw. końcu 5', znajduje się struktura kapu (czapeczki), która bierze udział w wymienionych procesach, jak również odpowiedzialna jest za stabilność mRNA w środowisku komórkowym pełnym degradujących je enzymów. **Ze względu na ważną rolę biologiczną czapeczki, zmienione chemicznie czeczki kapu mogą stanowić doskonałe narzędzia do oddziaływania na wspomniane procesy translacji, degradacji i transportu mRNA oraz zmieniania ich w podobny sposób.**

Łaucha mRNA utworzony jest przez szereg podjednostek zwanych nukleozydami, które połączone są między sobą za pomocą tzw. reszt fosforanowych występujących pojedynczo. Naturalna struktura kapu składa się ze zmodyfikowanego nukleozydu, 7-metyloguanozyny, który połączony jest z pierwszym nukleozydem łaucha mRNA na jego 5' końcu poprzez łaucha składający się z trzech takich reszt fosforanowych. Dinukleotydowe analogi kapu składają się więc z trzech elementów: 7-metyloguanozyny, która decyduje o specyficzności oddziaływania z białkami, z typowego nukleozydu łaucha mRNA, czyli guanozyny, oraz z mostka oligofosforanowego, który łączy te dwa elementy i jest miejscem ataku przez enzymy degradujące kap np. DcpS czy Dcp2.

Głównym celem projektu jest otrzymanie nowej klasy dinukleotydowych analogów kapu zmodyfikowanych w obrębie mostka oligofosforanowego oraz zbadanie ich właściwości zarówno jako odrębnych czeczki, jak i po wprowadzeniu na 5' koniec mRNA. Wyniki eksperymentów biologicznych pozwolą ocenić potencjał aplikacyjny nowych analogów zarówno w badaniach podstawowych, jak i w terapiach chorób o podłożu genetycznym.

W syntezie analogów kapu zostanie wykorzystana tzw. reakcja „click” – szybka, prosta i wydajna metoda łączenia dwóch charakterystycznych ugrupowań z utworzeniem tzw. pierścienia triazolowego (triazolu). Na drodze tej reakcji łączy się dwie czeczki składowe kapu, z których każda zawiera jedno z tych charakterystycznych ugrupowań, co w efekcie daje analogi zawierające triazol w obrębie mostka oligofosforanowego. Planowane jest uzyskanie szeregu analogów różniących się m.in. długością łaucha oligofosforanowego i lokalizacją triazolu w mostku, czyli reprezentujących różne typy modyfikacji. **Ta nowa klasa związków będzie stanowiła pierwszy przykład wykorzystania strategii chemii „click” do zastąpienia przez pierścień triazolowy reszty fosforanowej w strukturze kapu.**

Istotnym etapem projektu będzie zbadanie wpływu takiej modyfikacji na tempo degradacji kapu przez enzym DcpS, którego naturalną rolę jest hydroliza analogów kapu pozostałych po degradacji mRNA. Planowane badania pozwolą zidentyfikować typy modyfikacji odpowiedzialne za odporność na atak przez to białko. Jest to ważne z punktu widzenia poszukiwania jego inhibitorów, czyli związków hamujących jego aktywność. Hamowanie aktywności enzymu DcpS skorelowane jest bowiem z ograniczeniem rozwoju choroby w Rdzeniowym Zaniku Mięśni (SMA). Ważne jest, aby nowe inhibitory działały w sposób selektywny, bo tylko wtedy nie zostaną zaburzone inne procesy komórkowe. Po danych jest więc zmniejszone powinowactwo do pozostałych białek oddziałujących ze strukturą kapu np. białka eIF4E biorącego udział w procesie translacji. Wyniki naszych badań wstępnych pokazują, że istnieje przynajmniej kilka typów modyfikacji w postaci triazolu w obrębie mostka oligofosforanowego kapu, które z jednej strony decydują o słabym powinowactwie do eIF4E, z drugiej zaś o odporności na atak przez enzym DcpS. Z kolei analogi o wysokim powinowactwie do eIF4E to prawdopodobnie małe czeczki inhibitory translacji, również ciekawe w wymiarze poznawczym co do inhibitorów DcpS.

Projekt zakłada również wbudowanie wybranych analogów kapu na 5' koniec mRNA. Wykorzystana w tym celu zostanie strategia tzw. ko-transkrypcyjnego „kapingu”, która polega na transkrypcji in vitro (przeprowadzanej w próbówce syntezy RNA na matrycy DNA przez polimerazę, enzym naturalnie przeprowadzający ten proces w komórce) z udziałem analogów kapu. Modyfikowane transkrypty powstałe na matrycy zawierającej gen białka lucyferazy zostaną wprowadzone do komórek, aby można było zbadać wpływ modyfikacji na efektywność procesu translacji. Pomocne w wyborze analogów, które mają być wbudowane na 5' koniec takich transkryptów, będą wyniki wspomnianych już badań powinowactwa do eIF4E – tylko związki, które oddziałują z eIF4E z siłą podobną lub znacznie większą od naturalnego analogu kapu m⁷GpppG mają szansę inicjować proces biosyntezy białka. Wydajność translacji będzie mierzona poprzez badanie intensywności światła emitowanego w katalizowanej przez lucyferazę reakcji przemiany lucyferyny. W ten prosty sposób oceniona zostanie funkcjonalność analogów kapu jako mimików naturalnej struktury końca 5' mRNA, a co za tym idzie ich aplikacyjność w badaniach biologicznych nad najwęższymi procesami komórkowymi związanymi z ekspresją genów.